

Turnai Tímea

Tisztelet az elődöknek

Forray Gábor tervező, modellkészítő iparművész és az Operaház látványvilága

A PIM – Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Szenika könyvsorozatának 5. köteteként jelent meg a Forray Gábor díszlettervező hagyatékából gondosan összeállított kiadvány.

Forray 1925-ben született, tanulmányait az Iparművészeti Főiskolán végezte. Az Operában hat éven át Oláh Gusztáv kiváló művész mellett dolgozott, itt sajátította el a szakma mesterfogásait. 1956-tól kinevezett díszlettervező, 1974-től scenikai vezető volt. 1990-ben vonult nyugdíjba.

A kötet bemutatja egy kivételes, tevékeny művész hitvallását az operai látványtervezésről, és a képző- és iparművészeti tehetségét, amellyel egyedülálló iparművészeti modelleket készített az operák látványvilágának bemutatására. Forray minden egyes előadáshoz és színpadképhez méretarányos, aprólékosan kidolgozott makettet készített. Ezeket keresztül mutatta be a rendezőknek elképzeléseit az opera látványáról, hangulatáról. Műtermében reflektorokkal beépített makettszínpadon keltek életre az elképzelései.

Gazdag hagyatékát a családja juttatta el a nemzeti közgyűjteménybe. Ezen keresztül bepillantást nyerünk az Operaház nemzetközi híró előadásainak aranykorába és megismerjük a jelentős művésztársak rendezési, ko-

reográfiai műhelymunkáját is. Forray Gábor minden idejét a munkának és a rajzolásnak szentelte. A természetet járva készülték különleges képei – ceruza- és szénrajzok, olajképek, akvarellek –, amelyek a fák, a növények iránti rajongását tükrözték vissza.

Forray találmánya volt a lélegző dia: a díszletkép alapján két Mária-üveg között lévő olaj-víz keveréket pumpa nyomkodásával hozta

mozgásba és kivetítette a zenének megfelelően. 1974-ben Verdi: *Lombardok az első keresztes hadjáratban* c. előadásában tökéletesítette a sajátos diavetítési technikát.

Mintegy 198 operaeloadás látványát tervezte, melyek listáját Turnai Tímea a tőle megszerzett alapossággal állította össze. A hagyaték a PIM-OSZMI scenikai gyűjteményében megtalálható és kutatható.

A kötet – számos fotóval és illusztrációval – Dombi Viktória grafikai szerkesztésében a Magyar Művészeti Akadémia és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával a Petőfi Irodalmi Múzeum kiadásában jelent meg 2018-ban. Formátuma 290x238 mm, 116 oldal, puha borítóval, a Séd Nyomda Kft., Szekszárd nyomtatásában. ISBN 978 615 5517 23 5. A kötet ára 3000 Ft.

Az OSZMI kiadásában a sorozat eddig megjelent kötetei: *Márk Tivadar, 2013; Vágó Nelly, 2014; Nagyajtay Teréz, 2015; Vogel Eric, 2015.*

-SZJI-

FOTÓ: MEZEY BELA

► Verdi: *Lombardok az első keresztes hadjáratban*. R.: Mikó András. Erkel Színház, 1974, 1979, 1983

► *Hacsaturján–Seregi: Spartacus, Via Appia keresztútja*. Rendező-koreográfus: Seregi László, 1968

4 **Thoughts before Theatre Reconstruction** (BY IVÁN SZABÓ-JILEK)

THEATER RECONSTRUCTIONS

5 **Reviving Theatres** (BY GERDA SERES)
Within the Modern Cities Project of the Hungarian Government, old theatres will be rejuvenated in a number of towns.

6 **Cultural quarters in Veszprém** (BY ANGÉLA FÜSSY)
Feasibility study of the reconstruction of the Petöfi Theater in Veszprém valued at 9 billion HUF has been completed.

9 **József Attila Theatre has been renewed**

RECONSTRUCTION OF THE HUNGARIAN STATE OPERA

10 **Great change in Andrásy Street – an investment of several billions starts** (BY PÉTER SZAKONYI)

11 **Curiosities about renewal of the Opera House** (WWW.OPERA.HU)

14 **High levy imposed on Opera House** (BY GÉZA NÉMETH)

THEATRE ARCHITECTURE

15 **Building – and running – theatres** (BY GABRIELLE HÖGG)
The China Theatre Innovation Summit 2017

OBITUARY

19 **Miklós Borsa died suddenly** (BY IVÁN SZABÓ-JILEK)

20 **Lifework in five tussles – in memoriam Miklós Borsa** (BY LÁSZLÓ CZEINER)
Architect Miklós Borsa (80), who acted as technological Director of the Hungarian State Oper for 42 years, passed away.

EDUCATION

22 **What and how to teach?** (BY † MIKLÓS BORSA)
Two prominent foreign experts presented the education system of their countries at the conference of OISTAT in Budapest at the end of 2017. Both the Canadian and Dutch methods are rather different from the Hungarian system.

22 **ETTE – European Theater Technicians Education** (WWW.STAGE-TECH-EDU.EU)

CONGRATULATIONS

24 **Tolnay Pál Honorary Award 2017**
Scenery and Stage designer Róbert Perlaki given this Honorary Award at Awards Gala in Jókai Theatre in Békéscsaba during the Hungarian Theatre Prizegivings.

HUNGARIAN THEATRE PRIZE 2017

25 **Memlaur Imre** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Senior lighting designer of the Csiky Gergely Theatre in Kaposvár.

27 **Tibor Mészáros** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Head of Workshops of Hevesi Sándor Theatre in Zalaegerszeg, managing director of Szenográfia Kft.

OBITUARY

30 **Lőrinc Strack** (BY IVÁN SZABÓ-JILEK)

32 **In memoriam Lőrinc Strack** (BY GERGELY LAKATOS)

33 **Farewell to an excellent colleague** (BY ANDRÁS KOTSCHY)
Lőrinc Strack was famous for establishing the Hungarian stage machinery industry and its effective development.

STAGE LIGHTING

34 **LED stage lighting... as I like it** (BY SÁNDOR BÖRÖCZ)
Sceni-Tech 2017 presentation in writing.

THEATRE MANAGEMENT

38 **ÁTRIUM Theater** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Transformation of an out-of-use cinema into a successful private theatre.

NEWS FROM HUNGARY

41 **Budapest International Circus Festival** (MACIVA)
Celebration of 250th birthday of modern circus arts started with the 12th Budapest International Circus Festival in Europe.

SCENERY DESIGN

42 **LÁTVÁNYTÉR event 2017**
On the representative show of Hungarian scenery designers, stage and costume designers 2017, Csaba Antal has been elected Stage Designer of Year and Edit Szűcs Costume Designer of the Year.

STAGE CRAFTS SPEAKING

44 **About education and remuneration of theatre technicians** (BY † JÁNOS SCHMIDT)

PORTRAIT GALLERY

51 **Stage crew members of the Madách Theatre**

THEATER RECONSTRUCTION

52 **History of Kulturpalast Dresden** (WWW.DRESNERPHILHARMONIE.DE)

EXHIBITION

54 **„Puppet imaginations”** (BY IMRE KÁRPÁTI)
Exhibition of puppet works for theatres of puppet and scenery designer Ilona Németh in art gallery Mücsarnok.

HIRDETŐINK

AudMax	46. o.	Lisys-Project Kft.	29. o.
AVL Trade Kft.	18. o.	Luminis Kft.	50. o.
Bosch Rexroth Kft.	2. o.	Pelyhe & Társa Kft.	15. o.
Chromasound Kft.	23. o.	Pelyhe & Társa Kft.	26. o.
Chromasound Kft.	37. o.	Pelyhe & Társa Kft.	49. o.
Chromasound Kft.	48. o.	Roland East Europe Kft.	55. o.
Elimex Kft.	9. o.	Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	14. o.
Fullrange Kft.	52. o.	Sceni-tech 2017	60. o.
Gépbér Színpad Kft.	59. o.	Tüchler GmbH	7. o.
INTERTON Group	45. o.	Tüchler GmbH	17. o.
Kotschy és Társai Kft.	33. o.	Tüchler GmbH	43. o.

Operaház - Kármán György
Fotó: Csabai Zoltán

Operaház - Kármán György
Fotó: Csabai Zoltán

Operaház - Kármán György
Fotó: Csabai Zoltán

Operaház - Kármán György
Fotó: Csabai Zoltán

gép**bér**
színpad

A SZÍNPAD ÉS AMI MÖGÖTTE VAN!

Színpadi eszközök értékesítése és bérbeadása
a Gépber Színpad Kft.-nél!

www.gepberszinpad.hu

Sceni-Tech 2018.

Színháztechnikai Találkozó és Kiállítás

Színháztechnikai Fórum 2018.

2018. május 16–17.

Színházépítészeti és Színháztechnikai Konferencia
Színházi Műszaki Vezetők Országos Tanácskozása

Tüskecsarnok

1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 7.

Magyar Színháztechnikai Szövetség
Hungarian Society for Theatre Technology
Ungarische Theater-technische Gesellschaft

Támogató:

nka
Nemzeti Kulturális Alap